

Nábytek pro arcibiskupa

Jednou ze zastávek prohlídkové trasy kroměřížským zám- kem je zimní byt arcibiskupa v prvním patře východního křídla. Jeho hlavní dominan- tou je unikátní, bohatě zdo- bený nábytek ložnice, který se nyní dočkal restaurování.

Zimní byt si na zámku mezi lety 1893 a 1895 podle návrhu vídeňského architekta Rudolfa Krieghammera nechal vybudovat tehdejší arcibiskup Theodor Kohn, který rekonstrukci a dovybavení Kroměříže věnoval značnou pozornost. Kohn byl velkým milovníkem umění, jeho působení v úřadě však bylo dosti kontroverzní. Výstava, kterou mu před čtyřmi lety připravilo Muzeum umění Olomouc, se příznačně jmenovala *Neklidný osud talentovaného muže*. Neklid v arcidiecezi a Kohnovy spory s řadovými kněžími nakonec dosáhly takového stupně, že jej v roce 1904 k rezignaci vyzval sám papež.

Ložnici skládající se ze dvou postelí a nočních stolků, dvou zrcadlových stolků, dvou křesel typu Savonarola, kabinetu, sekretáře, stolku a šesti židlí si arcibiskup nechal přivést z Říma. Spolu s několika dalšími soliterními kusy historického, černě mořeného nábytku a několika blíže nespecifikovanými obrazy za ně zaplatil 65 tisíc korun.

„Veškeré nábytkové kusy souboru jsou konstrukčně zhotoveny ze smrkového dřeva, povrchově odýhovány přírodním světlým a mořeným ořechem v jednotlivých dekora- tivních plochách a javorovou dýhou v line-

árních pásících. Kontrastně ořechovou dýhu v dekoru zjemňuje a doplňuje slonovina, která vytváří drobné obrazce geometrizujících, květinových a rozvilinových tvarů u všech kusů nábytku, nebo vytváří specifický orna- ment slonovinové věže na opěradlech křesel typu Savonarola. (...) Kromě slonoviny se na figurálních intarziích objevuje gravírovaná mosaz, měď a olovo,“ popisuje soubor v ka- talogu zmiňované výstavy Lenka Melichová. Restaurátor David Fiala ještě doplňuje, že v intarziích je použita též perleť a želvovina.

O tom, kdy, kde a kým byl tento luxusní nábytek zhotoven, nic bližšího nevíme. Na základě místa zakoupení, typologie a pou- žité ikonografie bývá uváděn jako římská, potažmo italská neorenesanční práce z konce 19. století. Materiál k přímému srovnání však chybí. David Fiala zdůrazňuje, že veškeré použité technologické postupy jsou veskr- ze tradiční a nevylučuje, že jde o mnohem ranější práci a jako místo vzniku navrhuje Benátky. I když měli v dílně soubor rozebraný na jednotlivé díly, žádnou signaturu či jed- noznačné potvrzení datace nenašli.

Na druhou stranu si lze dobře představit, že v dílně pracující v podobném stylu se mohl vyučít mistr italského secesního nábytku Carlo Bugatti, což by časově korespondovalo s datací souboru do 90. let 19. století. Sty- lově je Bugattiovo nábytek samozřejmě dia- metrálně odlišný, v bohatství ornamentální výzdoby i pestrosti používaných materiálů lze však spatřovat jistou příbuznost.

Úkolem restaurátorů bylo v první řadě zbavit nábytek červotoče, kterým byl pomě- rně silně napaden, a nahradit jednotlivé dílky intarzií a inkrustací. „Šlo o hezkou práci, ale měli jsme docela problém odhadnout, kolik nám vlastně zabere času. Jde o tak jemný a bohatý dekor, že jsem musel opa- kovaně doobjednávat materiál. Téměř každý centimetr je nějak vyzdoben, takže jenom očištění a sesazení všech částí zpátky nám zabralo desítky a desítky hodin,“ vysvětluje David Fiala.

„Dlouho jsme také řešili, čím nejlépe nahradit slonovinu,“ pokračuje Fiala. Byť existují legální, respektive ne-kriminální zdroje slonoviny, v rámci současného boje proti vybití slonů v Africe, je jakýkoliv obchod s tímto materiálem zakázán. „Nejlépe se osvědčila antilopí a jelení kost, které mají podobnou barevnost. Oproti slonovině jsou však mnohem více pórovité. Což je výhoda, pokud potřebujete barvu ztmavit – můžete ji tónovat pomocí vosku –, ale zesvětlení nedosáhnete.“

Jako lepidlo autoři souboru a nyní i restaurátoři používali výhradně kostní klič. „Na lepení kovových částí to není moc dobré, protože měď či mosaz nic nenasají, ale musíme respektovat původní postupy,“ konstatuje Fiala. Nejmodernější techniku naopak restaurátoři používají v boji s červotočem. Nábytek se ozařuje a až následně chemicky ošetřuje a napouští pryskyřicí. Výstava zrestaurovaného souboru i několika dalších kusů historického nábytku české i italské provenience se koná do konce dubna v restaurátorském Atelieru Fiala, který sídlí na pražské Chvalské tvrzi. Poté se nábytek vrátí do Kroměříže. ■■

